

Капелюх Д. Р. Індивідуально-спрямована педагогіка Василя Сухомлинського в організації здоров'язберігаючого уроку (до 100-річчя з дня народження). Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. – С. 239-242. Режим доступу <https://www.sspu.sumy.ua>

УДК 37-015.31 : 613 (045)

Капелюх Д. Р.

**ІНДИВІДУАЛЬНО-СПРЯМОВАНА ПЕДАГОГІКА
ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В ОРГАНІЗАЦІЇ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО УРОКУ
(ДО 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Актуальність. «Оптимізм, віра в людину – невичерпне джерело творчої енергії, нервових сил, здоров'я вихователя й вихованця», – писав В. О. Сухомлинський. Час навчання у навчальному закладі співпадає з найінтенсивнішим зростанням та розвитком людини, формуванням здоров'я на все життя [1]. Саме тому найвищою заповіддю вчителя мають бути слова Василя Сухомлинського: «Турбота про здоров'я – найважливіша праця вчителя. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили»[4].

В. О. Сухомлинський зазначав: «У 85% невстигаючих і відстаючих головна причина відставання, незнання, незадовільної роботи на уроках і вдома — поганий стан здоров'я, якість захворювання чи нездужання» [4]. Разом з тим проблема збереження здоров'я школярів вирішується впродовж щоденної практичної роботи вчителя, спрямованої на формування в учнів життєвої компетентності, зокрема компетентного ставлення до власного здоров'я. «Зміцнити здоров'я людини в дитинстві, не допустити, щоб дитина вступала в юність кволою і млявою, – це означає дати їй всю повноту життєвих радощів», – підкреслював великий педагог [4].

Мета статті — охарактеризувати досвід індивідуально спрямованої педагогіки Василя Сухомлинського в організації здоров'язберігаючого уроку.

Капелюх Д. Р. Індивідуально-спрямована педагогіка Василя Сухомлинського в організації здоров'язберігаючого уроку (до 100-річчя з дня народження). Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. – С. 239-242. Режим доступу <https://www.sspu.sumy.ua>

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи позитивний педагогічний досвід вітчизняних колег, зокрема педагогічну спадщину Сухомлинського, я дійшла висновку: створити сприятливі умови для всебічного розвитку особистості, ініціативи, творчості, самореалізації кожного учня, подолати здоров'явитрачальний характер уроків можна, використовуючи в організації навчально-виховного процесу здоров'язберігаючі технології та формуючи в учнів розуміння цінності здоров'я. Актуальність цього питання визначена на підставі Конституції України, документів МОН України, Національної програми «Діти України», регіональної програми «Моніторинг оздоровчої функції освіти», окремих праць українських дослідників [2, 3, 5].

Свого часу цій проблемі присвятив чимало наукових праць В. О. Сухомлинський, а саме: третій розділ книги «Павлиська середня школа»; деякі підрозділи в книгах «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина», «Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості», «Сто порад учителеві», окремі статті [4]. Усі сторони виховання (розумове, моральне, естетичне, трудове, фізичне) він розглядав у єдності, вважаючи, що при зневажанні чогось одного не розв'яжеться жодне виховне завдання.

Сьогодні, спираючись на досвід Павлиської середньої школи, аналізуючи шкільні фактори ризику, розглядаються основні аспекти стратегії здоров'яспрямовуючої діяльності вчителів навчальних закладів. Вивчення та використання позитивного педагогічного досвіду дозволяє вчителям правильно спрямувати зусилля, підвищити ефективність отриманих результатів, запобігти помилок при реалізації окремих прийомів та методик, зокрема в оволодінні технологією організації сучасного здоров'язберігаючого уроку.

Організація навчально-виховної діяльності на уроці має проводитися у тісному зв'язку із зміцненням здоров'я учнів, вважаючи, що у більшості

Капелюх Д. Р. Індивідуально-спрямована педагогіка Василя Сухомлинського в організації здоров'язберігаючого уроку (до 100-річчя з дня народження). Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. – С. 239-242. Режим доступу <https://www.sspu.sumy.ua>

випадків головною причиною відставання у навчанні є поганий стан їхнього здоров'я. Успіх у навчанні, на думку Василя Сухомлинського, починається з турботи про те, як харчується і як спить дитина, яке її самопочуття, як вона грається, скільки годин протягом дня буває на свіжому повітрі.

В. О. Сухомлинським чітко окреслив основні напрямки реалізації оздоровчої функції освіти, запропонував ефективні шляхи зміцнення здоров'я дітей, апробовані в Павлівській школі. Серед них:

- система бесід про людину і особливості людського організму;
- оптимальне чергування розумової і фізичної праці («Режим фізичної і розумової праці та відпочинку — дуже важлива умова міцного здоров'я»);
- оздоровча спрямованість системи фізкультурних занять: уроків фізичної культури, ранкової зарядки, фізкультхвилинок,
- утвердження у свідомості учнів необхідності уважного і дбайливого ставлення до свого здоров'я і здоров'я інших. Активна пропаганда і утвердження здорового способу життя;
- створення позитивного психологічного мікроклімату («урок має викликати позитивні емоції»).

Ці аспекти є відмінною ознакою здоров'язберігаючого уроку. Слід зазначити також, що від дотримання простих гігієнічних умов, визначених нормативними документами МОЗ України: чистоти, температури та свіжості повітря, раціональності освітлення класу та дошки, відсутності монотонних неприємних подразників, - залежить втомлюваність школярів та ризик алергічних захворювань, досягнення освітнього результату в навчанні, вихованні та розвитку особистості [1].

Основним завданням учителя-предметника на уроці є зняття емоційної напруги, попередження фізичної і психологічної втомлюваності учнів,

Капелюх Д. Р. Індивідуально-спрямована педагогіка Василя Сухомлинського в організації здоров'язберігаючого уроку (до 100-річчя з дня народження). Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. – С. 239-242. Режим доступу <https://www.sspu.sumy.ua>

створення комфортних умов для активізації мовленнєвої діяльності. З цією метою, для досягнення освітнього результату в навчанні, вихованні та розвитку особистості, я використовую на своїх уроках здоров'язберігаючі технології.

Конспект здоров'язберігаючого уроку починаю складати з врахуванням зазначених В. О. Сухомлинським та Н. К. Смирновим аспектів та місця уроку в розкладі. Всім відомо, що найпродуктивнішими є 2-4 уроки. Але у розкладі занять учителя та учнів не може не бути 1, 6 та 7 уроків, тому обов'язковим є використання здоров'язберігаючих технологій.

З метою створення особливого психоемоційного фону, стимулювання мозкової активності, імунітету, попередження втомлюваності школярів та учителя перед кожним уроком використовую імунну гімнастику. Вона сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу, покращенню функції дихання, емоційному заспокоєнню школярів.

Імунна система влаштована складно, але стратегія її дій проста: мобілізувати сили. І поки в організмі дотримується баланс, задуманий природою, ми захищені від багатьох неприємностей. Дослідження імунної системи засвідчили, що природний механізм, який веде спостереження за імунітетом людиною — це емоції. Позитивні емоції змушують імунну систему підтримувати баланс. Кожна людина народжується з вродженим імунітетом. Набутий імунітет людина здобуває протягом життя. При народженні її імунна система ще не контактувала із зовнішнім світом і не має «пам'яті» про різноманітні антигени. Вона навчається реагувати на кожен новий антиген, з яким стикається конкретна людина, і запам'ятовує його, тому набутий імунітет дуже специфічний. Але системою тренувань формувати імунітет можна.

Капелюх Д. Р. Індивідуально-спрямована педагогіка Василя Сухомлинського в організації здоров'язберігаючого уроку (до 100-річчя з дня народження). Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. – С. 239-242. Режим доступу <https://www.sspu.sumy.ua>

Висновки. Таким чином, основи нової парадигми гуманістичної педагогіки у питанні здоров'язбереження були закладені видатним українцем - учителем Василем Сухомлинським, який уважав людинознавство головним шкільним предметом. Все своє життя створював і власноруч реалізовував індивідуально-спрямовану педагогіку, найвищою цінністю якої виступає людина. Ідеї великого педагога чітко окреслено в основних напрямках реалізації оздоровчої функції освіти, представлено і апробовано в Павлівській школі. У своїй діяльності широко застосовую їх та маю позитивний результат.

Список використаних джерел.

1. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Інклюзивне навчання в Новій українській школі” 26 -27 березня 2018 р. у двох частинах, м. Терехів. Упоряд. : Лапін А.В., Сурмай Л.О. - Частина II. - Київ: Інтерсервіс, 2018. - Капелюх Д.Р. Здоров'язберігаючі технології: сутнісна характеристика. Д. Капелюх. - С. 128-133.
2. Кацан М. Б., Капелюх Д. Р. Роль екологічного виховання в розвитку учнів. М. Кацан. Д. Капелюх. - Zbiór artykułów naukowych recenzowanych. (1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. (30.01.2018) - Warszawa, 2018. - s. 110 - 113.
3. Кульбіда С. В. Теоретико-методичні засади використання жестової мови у навчанні нечуючих : монографія / С. В. Кульбіда. - К. : Поліпром, 2010. - С,37,
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: У 5-ти т. / В. О.Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976-1977. – С. 414-446.
5. Kulbida S.V. Polipshennia yakosti navchannia hlukhykh ditei shliakhom vykorystannia zhestovoi movy : Dydaktychni ta sotsialno-psykholohichni aspekty korektsiinoi roboty u spetsialnii shkoli. – Naukovo-metodychnyi zbirnyk. – Kyiv, 2005. – S.333 – 337.